

KAPITEL 4 / CHAPTER 4⁴

EDUCATION OF THE STUDENT'S CREATIVE PERSONALITY IS AN URGENT PROBLEM IN THE DEVELOPMENT OF DESIGN EDUCATION

DOI: 10.30890/2709-2313.2024-32-00-031

В останні роки в системі вищої освіти України намітилися тенденції в розширенні контактів з ВНЗ різних держав. Кожний вищий навчальний заклад сьогодні прагне здійснювати: обміни студентами по різних напрямках підготовки, проведення спільних міжнародних конференцій і симпозіумів, запрошення іноземних фахівців для читання лекцій і проведення майстер-класів, проходження викладачами стажувань в зарубіжних країнах, участь в сучасних наукових, освітніх і проектних програмах.

Сьогодні є очевидним, що навчальні плани підготовки дизайнерів та програми зі спеціальних дисциплін повинні бути розраховані на формування фахівців міжнародного рівня з добре розвиненим мисленням для самостійної діяльності в напрямку рішення різних проблем в області дизайну. Підтвердженням цього є наукові праці різних авторів [1-4].

У цьому контексті значний інтерес представляє пошук шляхів і методів формування та вдосконалення творчої особистості. Особливо актуальні ці питання зараз у зв'язку з інтеграцією України в європейський освітній простір.

В період навчання, безумовно, важливою основою є творчий потенціал кожного студента, який повинен бути розкритий в процесі його перебування в початковому закладі. Стосовно до творчих здібностей саме в процесі занять проєктно-художньою діяльністю у студентів є можливість затвердити себе в професійній сфері й показати себе особистістю, здатною до активного самостійного пошуку.

Значну роль в розкритті творчих можливостей особистості та перетворення її в творчу індивідуальність грає так званий мотиваційний блок. В силу цього завданням вищої школи і особливо такої, як дизайнерська, яка має творчу спрямованість, є формування та збагачення мотивації творчої діяльності

⁴*Authors: Bondarenko Viktoriya, Severin Viktor*

майбутнього фахівця.

Навчання студентів на дизайнерських програмах вже в рамках навчального процесу вимагає постійного творчого пошуку. Вихід зі своїми пропозиціями на широку аудиторію, як це відбувається під час участі в конкурсах і виставках, дає можливість творчій особистості порівняти свої розробки з роботами представників інших шкіл, самостійно оцінити своє місце по відношенню до інших, отримати незалежну об'єктивну оцінку своєї праці з боку експертів і членів журі.

Найкращим чином розвивається творча активність студентів у процесі їх участі в різних конкурсах і виставках. Досвід активної участі студентів в конкурсній діяльності широко впроваджується в рамках навчання студентів на спеціальності «Дизайн», освітньо-професійній програмі «Дизайн середовища» в Харківській державній академії дизайну і мистецтв.

За характером творчі роботи, що подаються студентами на конкурси, поділяються на дві категорії. Перші виконуються в рамках навчальних завдань і є курсовими або дипломними роботами, другі - розробляються студентами для участі в конкурсах поза начальною програмою.

З 2001 року в академії один раз на два роки проходить Міжнародний форум «Дизайн-освіта».

Мета акції:

- підвищення рівня підготовки фахівців і обговорення методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін у вищих дизайнерських школах України і зарубіжжя;

- сприяння творчим зв'язкам і дружнім відносинам дизайнерських навчальних закладів, взаємне спілкування дизайнерських шкіл;

- підвищення якості викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідно до державних стандартів вищої освіти;

- популяризація ролі фундаментальних художніх дисциплін в студентському середовищі

В рамках роботи форуму проводяться: огляд-конкурс дипломних робіт

дизайнерських шкіл; конкурс з рисунку, студентська олімпіада з дизайну; конкурс студентських наукових робіт із дизайну; науково-практичні конференції студентів і педагогів; презентація наукових та методичних видань ХДАДМ; круглі столи з актуальних проблем дизайну.

З кожним роком збільшується кількість країн, які беруть участь в цих акціях та число їх учасників. У 2001 році, коли вперше проводився Дизайн-форум, в огляді-конкурсі дипломних проектів взяли участь 145 студентів із 22 вищих навчальних закладів. Вони представили роботи за різними номінаціями: промисловий і графічний дизайн, дизайн середовища і дизайн меблів, художнє моделювання тканин і художнє моделювання одягу.

На останньому Дизайн-форумі кількість учасників збільшилася до 326. Були представлені 42 ВНЗ.

За умовами огляду-конкурсу Дипломами I, II, III ступеня були нагороджені автори і керівники кращих проектів по кожній номінації. Почесними грамотами та преміями Академії мистецтв України, Спілки дизайнерів України, Національної спілки художників України, Міністерства освіти і науки України були відзначені кращі проекти, які найбільше відповідали вирішенню важливих національних, державних, галузевих і професійних завдань:

- за найбільш яскраве втілення естетико-гуманістичних ідей;
- за пошук національної форми;
- за впровадження в проект ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- за високий рівень вирішення завдань з екологічних проблем;
- за високу графічну майстерність.
- за ефективне використання сучасних комп'ютерних технологій;

Важливим з точки зору оцінки сучасних дизайнерських рішень є участь студентських проектів в щорічних українських конкурсах дипломних робіт випускників архітектурних та художніх вищих навчальних закладів України.

Повною мірою свій творчий потенціал розкривають студенти – учасники Міжнародного молодіжного гончарського фестивалю, який проходить в с.м.т. Опішня Полтавської області - стародавньому центрі гончарного мистецтва.

Студенти, чії роботи пройшли фінальний відбір, запрошуються на два тижні для конкурсних змагань у виготовленні творчих робіт з кераміки за своїми ескізами. У 2018 році студент Пасинок В. отримав Гран-прі фестивалю. Виконана ним робота встановлена на території Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. У 2019 році він виграв Міжнародну грантову премію Говорунів (США). Йому була надана можливість виконати реальну творчу роботу з шамоту, яка також доповнила експозицію музею-заповідника. Він і зараз подовжує творчі зв'язки з музеєм.

Кращі роботи студентів експонуються в залах Музею та на його території.

Для залучення більш широкого кола учасників і активізації творчої роботи студентів, ряд конкурсних пропозицій видаються студентам як завдання в рамках виробничої практики. Такою була участь студентів в Міжнародному конкурсі «Інтер'єр майбутнього», оголошеному німецької будівельною фірмою «KNAUF» в 2008 р., в якому студенти нашого вузу стали призерами. Студентка А. Скулакова була нагороджена Дипломом 1 ступеня.

Іншого характеру була робота над конкурсним завданням, оголошеним в квітні 2008 року в Україні фінською компанією Luvata по темі «Мідь - екологічний вибір в архітектурі». Завдання для участі в конкурсі студенти виконували поза навчальним процесом, але при консультації викладача. П'ять студентів-переможців були нагороджені поїздкою до Фінляндії для знайомства з її архітектурою та дизайном. Студенти змогли не тільки відвідати різні музеї цієї країни, а й побувати на сучасних будівельних підприємствах, які випускають конструкційні та оздоблювальні матеріали.

У листопаді 2009 року у Флоренції (Італія) проводився Міжнародний фестиваль з дизайну. В рамках цієї акції проходили семінари з різною тематикою, конференція, конкурс дипломних проектів та work-shop. Фестиваль проводився італійським благодійним фондом Paolo Del Bianco.

Студентка академії Наталія Васичкіна була нагороджена медаллю президента Республіки Італії за кращу дипломну роботу. Темою дипломної роботи була розробка інтер'єрів середньої спеціалізованої школи. Журі конкурсу

відмітило нестандартне рішення інтер'єрів навчальних класів. Позитивно були оцінені пропозиції по конструкції меблів для молодших класів.

З великим інтересом студенти брали участь в конкурсах з дизайну, які були засновані Асоціацією британського та міжнародного дизайну (The Society of British and International Design (SBID) «Get Me to the Top Ukraine». У першому конкурсі була переможцем студентка ХДАДМ Коваль Катерина, яка отримала в якості нагороди право на стажування в перебігу 10 днів в Лондонській академії мистецтв. У 2019 році студент Дмитро Бистров був нагороджений Дипломом першого ступеня в номінації «Предметний дизайн». Можна відмітити, що приз симпатії глядачів, які відвідали виставку-конкурс, був виданий також саме цьому автору.

В наступному році проекти вісьмох студентів увійшли до фіналу конкурсу та Олександра Моргун стала переможцем в номінації PRODUCT DESIGN і отримала можливість пройти стажування в творчих майстернях дизайнерів міста Києва.

В процесі навчання завдяки цілеспрямованій роботі кафедр по залученню студентів до активної творчої роботи по підготовці проектів для участі у професійних конкурсах у великої частини студентів ця робота стає активною складовою їх творчості.

Саме тому ми маємо великий перелік різних країн і міст, де оголошувалися конкурси і студенти факультету «Дизайн середовища» приймали в них участь.

Серед них:

- Конкурс молодих дизайнерів "Designpreis Halle 2007", м. Галле (Німеччина), 2007 р. - 13 студентів отримали Спеціальні призи;
- Другий Міжнародний конкурс «Azores Combo Art Camp» (Португалія) під патронатом Місцевої Влади Азорських островів і «Mala Cooperativa Cultural CRL» (Культурне об'єднання Mala CRL), 2010 р. - 9 представників різних країн- фіналістів конкурсу, в тому числі студент ХДАДМ Скрипка А., були запрошені в Португалію для виконання своїх конкурсних робіт в техніці лозоплетіння в творчих художніх майстернях;

- Відкритий міжнародний конкурс реалізованих проєктів та студентських робіт Lamp Lighting Solutions, 2011 р. студ. Костін А.А. - фіналіст;
- Конкурс DDesignQuest 2011 (США, штат Мічеган). Роботи студентів Карасика С. і Мацурової В. «Меблі-конструктор; червоне крісло» - експонувалися на виставці в США та увійшли до 30 кращих робіт;
- 1-й конкурс "Design Award" "Accendi la tua idea" /Компанія Riva Mobili S.p.A. з м. Канту, Італія/, 2014 р. Студенти Товстий Б. і Юрь'єв С. одержали заохочувальні призи;
- III Міжнародний конкурс архітектурних ідей в Каросте (Латвія) «War Town Microtecture», 2014 р. Студенти Козіна Г., Мосеєнко ІЮ., Юсупов П. вийшли у фінал;
- Четвертий Міжнародний конкурс Holcim Awards 2013/2014 за ініціативою швейцарського фонду Holcim Foundation for Sustainable - студ. Ігнат'єва В. зайняла 2 місце;
- THE FIRST INTERNATIONAL ARCHITECTURAL AND MUSIC FORUM «GEFESTIADA», м. Лутраки, Греція, /Архітектурно- музикальний Форум "Гефестіда", 2014 р. - студенти ХДАДМ в рамках конкурсів цього Форуму отримали 3 перших місця, 2 других та 3 третіх місця за свої конкурсні проєкти, виконані для м. Лутраки за завданням мерії цього міста.
- FESTIVAL OF INNOVATION - Всеукраїнський фестиваль інновацій, 2018 р. У фінал конкурсу стартап-проєктів за темою «Інклюзивний дизайн меблів із використанням технології 3D друку» увійшла команда проєкту: Альніков Є., Босий І., які одержали диплом МОН України.
- Конкурс дизайну нового Призу Європи Парламентської Асамблеї Ради Європи "Design of the European Prize of Parliamentary Assembly of the Council of Europe", м. Страсбург, Франція, 2019 р. студ. Щепакіна А.А., Слободян А.В. зайняли 3 місце серед запрошених до Страсбургу трьох команд дизайнерів з різних країн: Франція (Париж), Великобританія (Лондон) та Україна (Харків), де захищали свій проєкт на засіданні комітету Парламентської Асамблеї Ради Європи перед депутатами ПАРЄ

та одержали нагороди на церемонії вручення 27 червня 2019 р., а також взяли участь в інших заходах, організованих підкомітетом по призу Європи.

Окремим напрямом творчої роботи є втілення на конкретних об'єктах проектних розробок студентів. Так, в 2018 році в інтер'єрах фабрики «Philip Morris» (м. Харків) група студентів зробила розпис за ескізами студентів.

Минулого року в період практики група студентів виконувала аналогічну роботу для середньої школи № 5 по вул. Іванова (м. Харків).

В останні роки невеликі групи студентів виїжджали на практику в м. Мюнхен (Німеччина), Кошице (Словаччина), Прагу (Чехія) і Вільнюс (Литва). За підсумками практики вони організовували виставки виконаних ними творчих робіт (живопис, графіка) у виставкових залах цих міст. Такі акції дають можливість знайомити студентів з архітектурою різних міст Європи, а також підвищити їх зацікавленість в серйозному вивченні не тільки професійних дисциплін, а й загально-художніх, які є однією з основ підготовки дизайнерів. На наш погляд, дуже важливим є збереження академічних традицій загально-художньої підготовки фахівців, що випускаються.

Майстерність дизайнера, як синтез теоретичних і високорозвинених практичних умінь, проявляється через творчість і здійснюється в ній. Формування і розвиток творчої активності у майбутніх дизайнерів - один із шляхів удосконалення підготовки висококваліфікованих фахівців, які творчо ставляться до своєї роботи і здатні підняти на рівень провідних країн світу національну систему професійної освіти своєї держави.

Україна зараз переживає дуже тяжкий період війни, в якій приймають участь в першу чергу військові, що захищають нашу територію. Але в ряді випадків ми намагаємося планувати для студентів завдання, виходячи з замовлень різних підприємств. Так минулого року студенти розробляли ескізи сувенірної продукції для медичних працівників, які задіяні в лікуванні поранених. В цьому році в період літньої практики групі студентів було доручена розробка ескізів сувенірної продукції для пожежників, які приймають активну

участь в ліквідації пожеж в зоні бойових дій. Ці завдання виконувались на замовлення фірми «Спарк», що випускає продукцію з різних видів скла для Управління по пожежним справам та Обласної клінічної лікарні.

Підготовка фахівців-дизайнерів вимагає більшої кількості годин тижневого навчального навантаження, ніж в технічних навчальних закладах. В період відкриття дизайнерських спеціальностей навчальне навантаження на студента в тиждень становило 54 години аудиторних занять. Зараз для бакалавра це - 24 години, а магістра - 18 годин. Чи вірно це: зменшити години на підготовку дизайнерів в 2-3 рази?

Інтеграція України в світовий простір вимагає глибокого осмислення великої кількості питань, серед яких головними є: яким ми бачимо підготовку магістра дизайнерського профілю. Справа в тому, що не кожен студент має здатності до серйозної наукової роботи. Саме тому у нас існують два види дипломів магістрів: магістр-дослідник і магістр-практик.

Перехід на двоступеневу систему підготовки випускників вимагає від нас зміцнення наукової складової в навчанні. Починаючи з третього курсу, всі студенти повинні брати участь в проведенні наукових досліджень, готувати реферати, виступати з доповідями на наукових конференціях, брати участь в студентських конкурсах наукових робіт.

Болонська система вимагає від нас пошуку нових методик викладання іноземної мови. Цей процес повинен бути більш інтенсивним, бо обмін студентами з країнами Європи потребує серйозної мовної підготовки.

Кожний вищий навчальний заклад, маючи свій профіль і традиції професійної підготовки, повинен мати більше прав у вирішенні питань, що стосуються терміну підготовки бакалаврів і магістрів, розробки навчальних планів спеціальностей, вибору обсягу навчального навантаження студентів.

В цьому відношенні співробітництво із зарубіжними ВНЗ в області історії і культури, науки і освіти, дизайну і мистецтв допомагає вивчити різні системи вищої освіти і планувати перспективи його вдосконалення. Це допоможе знайти шляхи інтеграції України в світовий освітній простір.

Тільки постійна співдружність з різними вищими навчальними закладами ближнього і дальнього зарубіжжя може дати серйозний імпульс розвитку дворівневої системи освіти і сприяти розробці платформи підготовки фахівців-дизайнерів.

Таким чином, в Харківській державній академії дизайну і мистецтв напрацьована стійка методика активізації зацікавленості студентів до участі в конкурсних змаганнях. Все це не тільки сприяє формуванню сучасного професіонала-дизайнера, але і дає можливість сформувати і розвинути творчі особистості, що дуже важливо в системі дизайн-освіти.